

Nr 77.

Av herr Schlyter m. fl., om anslag till Svenska Eldbegängelseföreningen.

Eldbegängelsetanken har sedan början av 1800-talet haft livliga förespråkare bland socialt intresserade personer i olika länder, icke minst bland läkarna. Under århundradets senare hälft fick eldbegängelserörelsen allt större omfattning och ökat antal anhängare. Sålunda uttalade sig på 1870-talet flera internationella läkarkongresser i Brüssel, Florens, Rom, Turin, Milano etc. för nödvändigheten att av såväl hygieniska som estetiska skäl införa eldbegängelse.

Sedan genom uppfinningen av en för ändamålet lämplig förbränningsugn de tekniska svårigheterna vid eldbegängelse blivit lösta, blev världens första moderna krematorium färdigt i Milano 1876.

Dessförinnan hade emellertid en mängd eldbegängelseföreningar bildats i Tyskland, Österrike, England, Holland, Schweiz och U. S. A.

I de nordiska länderna tillkommo eldbegängelseföreningar följande år: i Danmark 1881, i Sverige 1882, i Finland 1888, i Norge 1889.

Vid 1929 års slut utgjorde medlemsantalet:

i Dansk Ligbrændingsforening c:a 57 000,

i Svenska Eldbegängelseföreningen c:a 12 000, tillhörande föreningens avdelningar i 45 städer, och

i Norsk Kremationsforening c:a 3 500.

År 1887 fick Stockholm sitt första provisoriska krematorium. Göteborgs krematorium uppfördes 1889. Det nuvarande krematoriet i Stockholm togs i bruk 1909, Örebrokrematoriet 1921 och Hälsingborgs eldbegängelseanläggning i juli 1928.

Under år 1929 utgjorde antalet eldbegängelser i de nordiska länderna:

i Danmark	1 571
i Norge	1 177
i Sverige	800
i Finland	210

I Tyskland har eldbegängelserörelsen på senare tid nått en oerhörd omfattning, ja, man kan säga, blivit en verklig folkrörelse. Blott under år

1928 uppfördes där 7 nya krematorier, så att hela antalet nu är 98 eller mer än i något annat land i världen med undantag för Japan. Den första eldbegängelseanstalten i Tyskland och över huvud i Nordeuropa är den i Gotha, som togs i bruk år 1878. Eldbegängelsesaken har i Tyskland vunnit sådan allmän anslutning, att planerandet av en begravningsplats där, jämväl i orter med blott 4 000 à 5 000 invånare, i regel innefattar jämväl bygande av ett krematorium. Hela antalet eldbegängelser i Tyskland år 1928 var 48 369. I Thüringen t. ex. finnas på en folkmängd av 1,6 miljon icke mindre än 15 krematorier och ungefär hälften av alla döda undergå där eldbegängelse, i många städer ända upp till 70 à 80 % av de döda. Den största eldbegängelseföreningen i Berlin, »Volks-feuerbestattungsverein», som existerat i 15 år, har över 600 000 medlemmar.

Eldbegängelsesaken har en svår motståndare i katolska kyrkan, men trots dess motstånd har rörelsen haft mycket stora framgångar även i så katolska länder som Sydtyskland, Österrike, Tjeckoslovakiet och Schweiz. Beträffande eldbegängelserörelsens framgångar i de tre sistnämnda länderna samt i England, Holland, Italien, Nordamerika, Sydamerika, Sydafrika, Australien och Japan hänvisas till närslutna kortfattade översikt i bilaga A.

Sverige, som en tid ägde den största eldbegängelseföreningen i världen, har i fråga om gravskicksreformen blivit efter de övriga kulturländerna huvudsakligen på grund av det förut gällande obduktionstvånget. Men sedan detta borttagits år 1917 och statsmakterna beviljat flera lättnader i villkoren för eldbegängelse, har utvecklingen av även det svenska eldbegängelseväsendet gått framåt.

Det må nämnas, att stadsfullmäktige i Stockholm år 1922 gjorde framställning om lättnader i då gällande villkor för eldbegängelse. Efter tillstyrkande av Svenska Stadsförbundet skedde viss ändring i nämnda villkor genom kungörelsen den 5 november 1926 (463/1926). Med anledning av motion av herrar Schlyter och Nothin i första kammaren vid 1927 års riksdag (nr 180) beslöt riksdagen enligt skrivelse nr 254 hos Kungl. Maj:t an hålla om prövning, huruvida ej viss ytterligare lättnad i berörda villkor kunde åvägbringas. Sådan lättnad blev också genomförd genom kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 206/1928). Riksdagen visade vid behandlingen av sistberörda ärende sålunda öppen blick för eldbegängelsens berättigande och fördelar. En talare i första kammaren (greve Lagerbjelke) uttalade, att utvecklingen i framtiden komme och måste komma att gå därhän, att begravning med eldbegängelse blir det normala.

Stadsfullmäktige i Stockholm hava under det gångna året träffat åtgärder för anläggande av ett kommunalt krematorium härstädes. I övrigt hava planer på krematorieanläggningar under sista åren framkommit i Göteborg (nytt krematorium, avsett att ersätta det gamla därstädes), Malmö, Lidingö, Uppsala, Eskilstuna, Kalmar, Lidköping, Borås, Karlstad, Sundsvall och Vänersborg, Trollhättan m. fl. städer. I dessa och i ett flertal andra kom-

muner föreligga förslag om anordnande av urnlunder och byggande av kolumbarier, vilka förslag tillvinna sig allt livligare intresse, där de ej redan bifallits, såsom mångenstädes skett, t. ex. i Vänersborg, Lidingö, Skara och Strängnäs. Det är härvidlag i främsta rummet de praktiska och ekonomiska skälen, som göra sig gällande för en förändring av det hittills hävdvunna gravskicket. Kyrkogårdarna upptaga allt större områden, det blir allt svårare för städerna att för rimligt pris anskaffa lämplig begravningsmark ej allt för långt utom städerna. *Kommunerna skulle spara stora vidder tomtmark och oerhörda summor genom allmänna införande av eldbegängelse och urngårdar* — så utgör t. ex. personalen på en enda kyrkogård i Köpenhamn 173 man, medan det kommunala krematoriet där skötes av fyra personer. *Den enskildes begravningskostnader bliva också vid eldbegängelse minskade högst betydligt.* Ty i de flesta fall erhålles en familjegrav för urnor många gånger billigare än en enda vanlig grav, enär urnan kräver högst $\frac{1}{11}$ av en vanlig gravs utrymme.

På Stockholms Norra begravningsplats kostar en grav: för 4 kistor 1 440 kronor, för 2 kistor 960 kronor — av de få gravplatser, som ännu finnas tillgängliga. Gravöppning, kläde, m. m. kostar i medeltal kronor 81:—. Alltså för grav för blott en kista och dess nedsättning kronor 561:—.

Vid eldbegängelse ställa sig priserna sålunda: plats för en urna nedsatt i Svenska Eldbegängelseföreningens allmänna grav eller i egen urngrav, 20 kronor, gravöppning för urnan kronor 6:50, bränningsavgift för medlem, som före fyllda 55 år inbetalt densamma, kronor 60:—, resolutionskostnad — stämpel och expeditionslösen — kronor 12:— eller tillsammans ofantligt billigare än vid jordbegravning.

För att ytterligare belysa eldbegängelsereformens fördelar må följande framhållas:

Kyrkogårdsarealen i huvudstaden utgör ej mindre än 154,7 hektar eller 6,5 % av hela dess landområde.

Vid eldbegängelse såsom begravningsform skulle icke blott marken ha minst 11 gånger större utnyttningvärde utan också stora besparingar göras ifråga om kostnaderna för anläggning av planteringar, vägar, dränering, vatten- och avloppsledningar och för likens transport ävensom medföra avsevärd minskning i förvaltnings- och tillsyningspersonal.

Kvibergskyrkogården i Göteborg, beslutad för något år sedan, blir större än det Göteborg, som fanns inom vallarna år 1800, och större än alla de begravningsplatser, som räckt till för rikets andra stad i 200 år. Markvärdet är 2 miljoner kronor. Därtill kommande utgifter för anläggningen utgöra minst lika mycket. Räntan på markvärdeskapitalet efter 5 % blir per år 100 000 kronor. Kunde kommunen avgiftsfritt låta sina döda undergå eldbegängelse, skulle kostnaderna för alla under ett år i Göteborg avlidnas

kremation icke uppgå till ens hälften av räntan på Kvibergskyrkogården. Detta är siffror, som tala ett tydligt och övertygande språk.

I Eskilstuna utför därvarande avdelning av Svenska Eldbegängelseföreningen eldbegängelser med allt som därtill hör: kista, svepning, ringning, alla intyg, transport till Örebro krematorium, återsändning av urnan och nedsättning av denna i urnlunden — dock oberäknat urngraven — för kronor 190:—. Så billigt kan icke en vanlig jordbegravning utföras på Eskilstuna nya kyrkogård, 5 km från staden.

I Lidingö har ett stort steg tagits mot framtidens mål: eldbegängelse på församlingens bekostnad. Kyrkorådet har nämligen träffat avtal med Svenska Eldbegängelseföreningens Stockholmsavdelning om eldbegängelse till nedsatt pris i dess krematorium för i Lidingö avlidna, som skola begravas i allmän grav, och betalar församlingen liktransporten samt nästan hela bränningsavgiften.

Denna för Sveriges vidkommande märkliga åtgärd grundar sig på en av särskilda kommitterade verkställd, förtjänstfull utredning angående församlingens begravningsplats och uppförande på kommunens bekostnad av ett krematorium.

Det synes ovedersägligt, att eldbegängelse-reformen erbjuder stora samhälleliga fördelar ur ekonomisk synpunkt och är av stor social betydelse. Det är ock uppenbart, att eldbegängelsen även äger stora hygieniska och estetiska företräden framför jordbegravningen.

Det stora antalet nya avdelningar, som under de närmast föregående åren bildats av Svenska Eldbegängelseföreningen, har emellertid år 1929 nödvändiggjort sådan omorganisation, att föreningens centralstyrelse och styrelsen för den äldsta och största avdelningen, »Stockholmsavdelningen», vilka styrelser dittills voro gemensamma, från och med april 1929 skilts åt. Stockholmsavdelningens utveckling krävde nämligen — liksom varje annan till föreningen hörande avdelning — egen styrelse, som odelat har att ägna sig åt uppgifterna inom sitt särskilda begränsade område.

Om föreningen skall rätt kunna fylla sin uppgift och vinna avsedd framgång i sina strävanden, fordras ovillkorligen bedrivande av propaganda och upplysningsverksamhet för föreningens samhällsgagnande syften; för resultatet av föreningens verksamhet är detta av avgörande betydelse. Föreningens snart 50-åriga historia visar otvetydigt, att utan målmedveten och energisk propaganda föreningen icke kan påräkna framgång i sina strävanden och att det därför är ett livsintresse för föreningen att disponera nödiga medel för vederhäftig upplysningsverksamhets lämpliga bedrivande. Sedan avdelningar bildats å allt flera orter ute i landet, kommer föreningens strävan framför allt att gå ut på att söka medverka till tillkomsten av ökat antal krematorier i landet, därvid förhållandena i Tyskland i viss mån kunna tjäna till förebild.

I detta sammanhang må framhållas, att föreningen under senare tid alltmör inriktat sina strävanden på att få eldbegängelsesaken omfattad även av folkets breda lager och i ökad utsträckning också lyckats härmed. Föreningen ämnar med all kraft sålunda fortsätta på den inslagna vägen, vilket torde vara en livsbetingelse för föreningens tillväxt och framgång. Eldbegängelsesaken är nämligen en sådan rörelse av på samma gång ideell och ekonomisk innebörd, som bör kunna omfattas av alla befolkningslager och alla samhällsskikt: här om någonsin gäller, att inför döden äro vi alla lika. För nu antydda ändamål har samarbete sökts jämväl med sjuk- och begravningskassor i de olika orterna.

Vad angår de samhällsnyttiga verkningarna av eldbegängelserörelsen åberopas de utlåtanden, som till förmån för eldbegängelsesaken i ämnet avgivits av medicinalstyrelsen och Svenska Stadsförbundet och som här biläggas (bil. B o. C). Det kan därjämte framhållas, att Svenska Eldbegängelseföreningen vid föregående tillfällen kommit i åtnjutande av bidrag av allmänna medel och därmed erkännande av sin samhällsgagnande verksamhet, i det att Kungl. Maj:t beviljat anslag *dels* den 14 november 1913 å 3 000 kronor till eldbegängelseutställning i Malmö, *dels* den 1 maj 1914 å 500 kronor för att det material, som sammanbragts å nämnda utställning, skulle kunna bliva utnyttjat till gagn för åstadkommande av en modern svensk eldbegängelseutställning, särskilt i avsikt att främja intresset för kommunala krematorier, *dels ock* den 19 januari 1923 å 1 500 kronor till utställning rörande krematorieväsendet å Göteborgsutställningen samma år. Därjämte har Kungl. Maj:t den 22 oktober 1927 beviljat ett bidrag av lotterimedel av 100 000 kronor för uppförande av eldbegängelsetemplet i Hälsingborg.

I föreningens verksamhet ingår ock att uppehålla internationella förbindelser med motsvarande föreningar i utlandet, framförallt i våra nordiska grannländer.

Det må slutligen framhållas, att det är fullkomligt uteslutet för föreningen, som omfattar hela landet, städer såväl som landsbygd, att erhålla något kommunalt understöd eller bidrag. Detta kan ifrågakomma endast för lokalavdelningar i orterna, som omfatta var sitt område.

Då, såsom av det anförda framgår, Svenska Eldbegängelseföreningen under nu rådande övergångsperiod icke utan hjälp av det allmänna kan bedriva det organisations- och upplysningsarbete, som är nödvändigt för att — såsom skett i Danmark och Tyskland — omvandla eldbegängelserörelsen till en verklig folkrörelse och därigenom låta vårt land komma i åtnjutande av de stora samhällsgagnande fördelar, det nya gravskicket medför, få vi, på sålunda åberopade skäl, hemställa,

att riksdagen måtte besluta om ett anslag å 25 000 kronor till Svenska Eldbegängelseföreningen i och för det svenska krematorieväsendets befrämjande.

Stockholm den 20 januari 1930.

K. Schlyter.

Eliel Löfgren.

N. J. F. Almkvist.

Mauritz Hellberg.

*Joh. Nilsson,
Malmö.*

John Sandén.

Sten Stendahl.

Gustav Möller.

Olof Olsson.

I motionens syfte instämma:

G. Lagerbjelke.

Kerstin Hesselgren.

Värner Rydén.